Poliisitarkastaja Konsta Arvelin 25.11.2019 POL-2019-69192

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

VIITE: Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan 21.11.2019 lähettämä lausuntopyyntö

Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto HE 91/2019 vp eduskunnalle liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyvien lakien muuttamisesta

1 Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntopyyntö

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijalta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamisesta (503/2005) ja eräiksi siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 91/2019 vp). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettua lakia sekä 44 muuta lakia. Muutokset olisivat pääasiassa teknisiä ja koskisivat lähinnä viittauksia muuttuneisiin säädöksiin.

Lakeihin tehtävien teknisten muutosten vuoksi ajoneuvojen siirtämisestä annettu laki (828/2008) on tarkoitus antaa uudestaan. Uudella lailla ajoneuvojen siirtämisestä selkeytetään viranomaisvastuita, kun tienpitoviranomainen-käsite korvataan ilmaisulla ELY-keskus ja kunta. Lisäksi liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) sekä rikesakkorikkomuksista annetun lain (986/2016) viittaussäännöksiä ehdotetaan selkeytettäviksi, jotta ne eivät olisi ristiriidassa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020, jolloin myös oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki (808/2019) tulee voimaan.

2 Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto

2.1 Esityksestä yleisesti

Poliisihallitus sai mahdollisuuden lausua lakiesityksestä jo sen valmisteluvaiheessa. Tällöin Poliisihallitus esitti huomioitaan liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain, yksityistielain (560/2018), liikenteen palveluista annetun lain sekä erityisesti ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain osalta. Liikenne- ja viestintäministeriö otti Poliisihallituksen esittämät ehdotukset kattavasti huomioon.

Hallituksen esityksessä on yleisesti huomioitu poliisitoiminnalle aiheutuvat vaikutukset. Lisäksi esityksessä on selkeytetty liikenteen palveluista annetun lain rangaistussäännöksiä rikesakkorikkomusten osalta. Näitä säännöksiä on pyritty saada korjatuksi liikennepalvelulain eri osien valmistelun

ja säätämisen aikana liikenne- ja viestintävaliokunnan avustuksella.[1] Lisäksi esityksessä on otettu osittain huomioon poliisin ehdotukset ajoneuvojen siirtämistä koskevien toimivaltuuksien osalta, sekä selkeytetty muiden toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksia. Näitä ovat erityisesti kunnalliset pysäköinninvalvojat.

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia poliisin toimintaan, vaikkakin rangaistussäännösten korjaaminen voi tarkoittaa sitä, että poliisille tulee rikosoikeusjärjestelmän eheyttämisen vuoksi uusia asioita hoidettavakseen. Sen sijaan esitys on nähtävä muutoksena, jota käytännön liikennevalvonta tarvitsee uudeksi työkaluksi.

2.2 Esityksestä erityisesti

Laki ajoneuvojen siirtämisestä

Ajoneuvojen siirtämisestä annettu laki on tarkoitus antaa kokonaan uudelleen, koska lain edellyttämät tekniset muutokset kattoivat merkittävän osa vanhan lain säännöksistä. Uusi laki on kuitenkin pääpiirteiltään saman sisältöinen kuin nykyinenkin, mutta muun muassa toimivaltaisia viranomaisia ja heidän roolejaan on selkeytetty.

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentissa säädetään ajoneuvon siirtämisestä virheellisen pysäköinnin vuoksi. Säännöksen mukaan toimivaltaisia viranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kunta ja kunnallinen pysäköinninvalvoja. Sen sijaan poliisi ei ole tällä perusteella toimivaltainen viranomainen, vaan vasta esimerkiksi silloin, kun pysäköinnistä aiheutuu vaaraa liikenneturvallisuudelle.

Poliisin puuttumista toimivaltaisten viranomaisten joukosta on perusteltu poliisilain (872/2011) 2 luvun 11 §:n 1 momentilla, jonka mukaan poliisimiehellä on oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi, siirtää kulkuneuvo tai määrätä se siirrettäväksi, jos se on perusteltua poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi (tähän viittaa myös lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentti). Säännös on perin kattava ja luonteeltaan sellainen, että se soveltuu hallintoasian ratkaisemiseen tai tosiasialliseen julkisen vallan käyttöön.

Tästä huolimatta poliisin toimivaltuuksista tulisi säätää myös ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentissa, koska tällöin poliisin siirtotoiminta tulisi lain menettelysäännösten ja korvaussäännösten piiriin. Tämä myös selkeyttäisi poliisitoimintaa näiltä osin, koska pysäköinninvalvonnasta annetun lain (727/2011) 10 §:n 1 momentin mukaan poliisi huolehtii pysäköintiä ja pysäyttämistä sekä joutokäyntiä koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta sekä pysäköintivirhemaksujen ja muiden pysäköinninvalvonnasta annetussa laissa säädettyjen seuraamusten määräämisestä koko maassa.

Ehdotus uudeksi ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentiksi
Jos ajoneuvo on pysäköity pysäköimistä koskevan säännöksen vastaisesti tielle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, *poliisi*, kunta

[1] Tästä LiVM 39/2018 vp, s. 9.

tai kunnallinen pysäköinninvalvoja voi suorittaa lähi- tai varastosiirron aikaisintaan kahden vuorokauden kuluttua säännöksen vastaisen pysäköinnin alkamisesta.

Lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentissa on säädetty voimassa olevan lain mukaisesti, että kunta tai kunnallinen pysäköinninvalvoja suorittaa lähi- tai varastosiirron kahden vuorokauden kuluttua alueen omistajan tai haltijan perustellusta pyynnöstä. Kahta vuorokautta on pidetty riittävänä kattamaan erilaiset erehdystilanteet.

Tällainen tilanne on kuitenkin lähtökohtaisesti jossain määrin tyypillinen perusoikeuksien kollisiotilanne, jossa kahden yksityisen oikeudet ovat vastakkain – kiinteistön omistaja päättää kiinteistönsä käytöstä[2] ja virheellisesti pysäköity ajoneuvo nauttii perustuslain (731/1999) 15 §:n 1 momentissa turvattua omaisuudensuojaa. Kiinteistön omistajan kannalta on haastavaa, että hänen pitää sietää kiinteistönsä käyttöä rajoittavaa virheellistä pysäköintiä vähintään kaksi vuorokautta, ennen kuin viranomainen voi tulla siirtämään ajoneuvon.

Ottaen huomioon, että siirto-oikeuden aktivoiva aika alkaa kulua vasta perustellusta pyynnöstä, on kahta vuorokautta pidettävä tarpeettoman pitkänä aikana kiinteistön omistajan kannalta. Tämän ajan tulisi olla enintään yksi vuorokausi.

Ehdotus uudeksi ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain 5 §:n 2 momentiksi
Jos ajoneuvo on pysäköity pysäköimistä koskevan säännöksen vastaisesti yksityiselle alueelle tai maastoon, kunta tai kunnallinen pysäköinninvalvoja suorittaa lähi- tai varastosiirron ~~kahden~~ vuorokauden kuluttua alueen omistajan tai haltijan perustellusta pyynnöstä.

Ajokorttilaki

Ajokorttilain (386/2011) 95 §:än ehdotetaan tehtäväksi teknisiä muutoksia, koska pykälässä säädetään muutoksenhausta ajokorttilain mukaisiin päätöksiin. Ajokorttilain 95 §:n lisäksi myös ajokorttilain 95 a §:ssä on säädetty erikseen muutoksenhausta ajokieltopäätökseen. Säännöksessä on viitattu 1.1.2020 kumoutuvaan hallintolainkäyttölakiin (586/1996), jonka vuoksi myös tämä viittaussäännös tulisi muuttaa viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Viittauksen muuttamisen lisäksi säännöstä tulisi tarkastaa sen asiallisen soveltamisalan osalta. Nykyisellään säännös kattaa muutoksenhaun kaikkiin ajokorttilain 7 luvun päätöksiin käsittäen myös poliisimiehen (ja rajavartiomiehen) tekemät päätökset väliaikaisesta ajokiellosta.[3] Ajokorttilain 95 a §:n asiallinen soveltamisala tuli rajata koskemaan vain *poliisin tekemiä ajokieltopäätöksiä*, jolloin poliisimiehen (sekä rajavartiomiehen) tekemät päätökset väliaikaisesta ajokiellosta jäisivät oikaisuvaatimusmenettelyn ulkopuolelle.

[2] Erityisesti PeVL 23/2013 vp, s. 5.
[3] Ks. HE 103/2017 vp, s. 68.

Väliaikainen ajokielto määrätään turvaamistoimena ennen määräaikaista ajokieltoa. Useimmiten väliaikainen ajokielto jää kestoltaan lyhyeksi, koska varsinainen ajokieltoasia tulee ratkaistuksi joutuisasti. Lisäksi nykyisin on täysin mahdollista, että ajo-oikeuden haltijalla on väliaikaista ajokieltoa koskeva oikaisuvaatimus vireillä, mutta asia jätetään tutkimatta, koska ajokieltoasia ehditään ratkaista ennen oikaisuvaatimuksen tutkimista.

Tällainen päällekkäinen samaan asiaan liittyvien päätösten käsitteleminen on tarpeetonta viranomaisten resurssien käyttämistä. Myöskään ajo-oikeuden haltijan oikeussuoja ei puolla näin laajaa oikaisuoikeutta, koska väliaikainen ajokielto edeltää ajokieltoasian käsittelyä ja ajokorttilain 72 §:ssä on säädetty poliisin mahdollisuuksista päättää väliaikainen ajokielto asian laadusta riippuen.

Ehdotus uudeksi ajokorttilain 95 a §:ksi
Sen estämättä, mitä 95 §:ssä säädetään, 7 luvussa tarkoitettuun *muuhun poliisin ajokielto*päätökseen *paitsi päätökseen väliaikaisesta ajokiellosta* saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa* säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 25.11.2019 klo 11:40. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta, LiV@eduskunta.fi